

राष्ट्रीय आरोग्य अभियान

आयुष्यमान भारत कार्यक्रमांतर्गत
आरोग्यवर्धिनीचा भाग म्हणून शालेय
आरोग्य कार्यक्रमाच्या प्रभावी
अंमलबजावणीसाठी राज्य, जिल्हा व
तालुका स्तरावर समन्वय समित्यांची
स्थापना करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

सार्वजनिक आरोग्य विभाग

शासन निर्णय : राबास्वाका-३७२१/प्र.क्र.०५/आरोग्य-७

१० वा मजला, गो. ते. रुग्णालय संकुल इमारत,

नवीन मंत्रालय, मुंबई - ४००००९.

दिनांक : ११ मे, २०२१.

वाचा :-

- १) अतिरिक्त संचालक, आरोग्य सेवा, कुटुंब कल्याण, माताबाल संगोपन व शालेय आरोग्य, पुणे
यांचे पत्र क्र.राकुक्का/ AH/SHP- GR Letter /२०२०-२१/कक्ष-७(अ)/नस्ती क्र.१९९, दिनांक
०४.०९.२०२१.
- २) आयुक्त, आरोग्य सेवा तथा अभियान संचालक, राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, मुंबई यांची मान्यता
प्राप्त दिनांक ०६.१२.२०२० रोजीची टिप्पणी.

प्रस्तावना:-

राष्ट्रीय बाल स्वास्थ्य कार्यक्रम (RBSK) हा मुलांच्या आरोग्याचे संवर्धन व विकास साधण्यासाठी उचललेले अत्यंत महत्वपूर्ण पाऊल आहे. या अंतर्गत शाळा व अंगणवाडी केंद्रांमध्ये नियतकालिक तपासणी करून ० ते १८ वर्ष मुलांमुलींमध्ये होणाऱ्या आजारांचे लवकर निदान करून त्यांच्यावर योग्य ते उपचार करण्याचे उद्दिष्ट निश्चित करण्यात आले आहे. याशिवाय किशोरवयीन मुलामुलींच्या (१० ते १९ वर्ष) आरोग्यासाठी व विकासाच्या आवश्यकतांना समग्र पद्धतीने प्रतिसाद देण्यासाठी सन २०१४ मध्ये केंद्र शासनाने राष्ट्रीय किशोर स्वास्थ्य कार्यक्रम (RKSK) हा कार्यक्रम सुरु केला आहे. या व्यतिरिक्त केंद्र शासनाच्या आयुष्यमान भारत कार्यक्रमाच्या आरोग्यवर्धिनीचा भाग म्हणून शालेय आरोग्य कार्यक्रमाचा समावेश करण्यात आला आहे. या कार्यक्रमांमध्ये आरोग्य विषयक उपक्रमांद्वारे प्रतिबंधात्मक आणि प्रोत्साहन देणारे घटक बळकट करण्यासाठी सार्वजनिक आरोग्य विभाग व शालेय शिक्षण विभाग यांच्यामार्फत एकत्रित प्रयत्न केले जाणार आहेत.

०२. आयुष्यमान भारत अंतर्गत सन २०२०-२१ मध्ये शालेय आरोग्य कार्यक्रम राबविण्यात येणार आहे. सदर कार्यक्रम राज्यातील ४ आकांक्षित जिल्हे (Aspirational District) - नंदुरबार, गडचिरोली, उस्मानाबाद व वाशिम आणि राष्ट्रीय किशोर स्वास्थ्य कार्यक्रम राबविण्यात येणारे ५ जिल्हे - धुळे,

जळगांव, औरंगाबाद, नांदेड व बीड अशा एकूण ९ जिल्ह्यात राबविण्यात येणार आहे. शालेय आरोग्य कार्यक्रमाच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी राज्य, जिल्हा व तालुका स्तरावर समन्वय समित्यांची स्थापना करण्याबाबत केंद्र शासनाने सूचना केली होती. त्यानुसार राज्य, जिल्हा व तालुका स्तरावर समन्वय समित्या स्थापन करण्याची बाब राज्य शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचना विचारात घेऊन शालेय आरोग्य कार्यक्रमाच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी पुढीलप्रमाणे राज्य, जिल्हा व तालुका स्तरावर समन्वय समिती स्थापन करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.:-

राज्य समन्वय समिती

अ.क्र.	समितीचे सदस्य	पदनाम
१	अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/ सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई	सहअध्यक्ष
२	अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/ सचिव, शालेय शिक्षण आणि क्रीडा विभाग, मंत्रालय, मुंबई	सहअध्यक्ष
३	अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/ सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई	सदस्य
४	अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/ सचिव, ग्राम विकास व पंचायतराज विभाग, मंत्रालय, मुंबई	सदस्य
५	अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/ सचिव, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई	सदस्य
६	अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/ सचिव, नगर विकास विभाग (२), मंत्रालय, मुंबई	सदस्य
७	आयुक्त, आरोग्य सेवा तथा अभियान संचालक, राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, मुंबई	निमंत्रक तथा सदस्य सचिव

राज्य समन्वय समितीची कार्यक्षेत्रे

- शालेय आरोग्य कार्यक्रमाची प्रभावी अंमलबजावणी करणे
- विविध विभागांशी समन्वय साधणे
- राज्यपातळीवरील कार्यक्रमाशी संबंधित अडचणी व त्रुटी सोडवणे
- जिल्ह्यांना मार्गदर्शन करणे

सदर समितीची बैठक वर्षातून एकदा घेण्यात येईल

शालेय आरोग्य कार्यक्रम राज्यातील ४ आकांक्षित जिल्हे (Aspirational District) - नंदुरबार, गडचिरोली, उस्मानाबाद व वाशिम आणि राष्ट्रीय किशोर स्वास्थ्य कार्यक्रम राबविण्यात येणारे ५ जिल्हे - धुळे, जळगांव, औरंगाबाद, नांदेड व बीड अशा एकूण ९ जिल्ह्यात राबविण्यात येणार आहे. या कार्यक्रमाच्या संबंधित जिल्ह्यातील प्रभावी अंमलबजावणीसाठी संबंधित जिल्ह्यातील अधिकाऱ्यांची पुढीलप्रमाणे जिल्हा समन्वय समिती व तालुका समन्वय समिती स्थापन करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

जिल्हा समन्वय समिती

अ.क्र.	समितीचे सदस्य	पदनाम
१	जिल्हाधिकारी	अध्यक्ष
२	मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद	सहअध्यक्ष
३	जिल्हा शल्यचिकित्सक, जिल्हा रुग्णालय	सदस्य
४	प्राचार्य जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था (DIET)	सदस्य
५	जिल्हा शिक्षण अधिकारी (प्राथमिक / माध्यमिक), जिल्हा परिषद	सदस्य
६	जिल्हा एकात्मिक बाल विकास प्रकल्प अधिकारी, जिल्हा परिषद	सदस्य
७	जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद	निमंत्रक तथा सदस्य सचिव

जिल्हा समन्वय समितीची कार्यकक्षा

- शालेय आरोग्य कार्यक्रमाची जिल्ह्यात प्रभावी अंमलबजावणी करणे व त्याचे सनियंत्रण करणे
- जिल्हा पातळीवरील कार्यक्रमाशी संबंधित अडचणी व त्रुटी आंतरविभागीय समन्वयाने सोडवणे
- प्रभावी अंमलबजावणीसाठी मार्गदर्शन करणे

सदर समितीची बैठक तीन महिन्यातून एकदा घेण्यात येईल

तालुका स्तरीय समिती

अ.क्र.	समिती रचना	पदनाम
१	तहसिलदार तथा तालुका दंडाधिकारी	अध्यक्ष
२	गट विकास अधिकारी	सदस्य
३	गट शिक्षण अधिकारी	सदस्य

अ.क्र.	समिती रचना	पदनाम
४	निवडक मुख्याध्यापक	सदस्य
५	तालुका आरोग्य अधिकारी	निमंत्रक तथा सदस्य सचिव

तालुका समन्वय समितीची कार्यकक्षा

- शालेय आरोग्य कार्यक्रमाची तालुक्यात प्रभावी अंमलबजावणी करणे.
- आरोग्यवर्धिनी दुत (नोडल शिक्षक) यांच्या प्रशिक्षणात सक्रियपणे सहभागी होणे.
- तसेच तालुक्यातील शाळांमधून माहिती संकलित करून जिल्हा पातळीवर पोहचवण्याची शृंखला सुनिश्चित करणे.

सदर समितीची बैठक तीन महिन्यातुन एकदा घेण्यात येईल .

संबंधित समितीच्या बैठका निश्चित करण्यात आलेल्या वारंवारतेनुसार आयोजित करण्याची जबाबदारी संबंधित निमंत्रक तथा सदस्य सचिव यांची राहिल.

०२. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात येत असून त्याचा संकेतांक २०२१०५०३१७५८४०००१७ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(मिलिंद कुळकर्णी)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत:-

- १) अपर मुख्य सचिव, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- २) अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) अपर मुख्य सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) अपर मुख्य सचिव, पंचायत राज व ग्राम विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ५) प्रधान सचिव (२), नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ६) सचिव, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ७) सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

- ८) प्रधान महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता)-१, महाराष्ट्र, मुंबई
- ९) प्रधान महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता)-२, महाराष्ट्र, नागपूर
- १०) प्रधान महालेखापाल (लेखा परीक्षा)-१, महाराष्ट्र, मुंबई
- ११) प्रधान महालेखापाल (लेखा परीक्षा)-२ महाराष्ट्र, नागपूर
- १२) विभागीय आयुक्त, नाशिक, नागपूर, औरंगाबाद व अमरावती विभाग.
- १३) आयुक्त, आरोग्य सेवा तथा अभियान संचालक, राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, मुंबई.
- १४) आयुक्त (शिक्षण), महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- १५) जिल्हाधिकारी, नंदुरबार, गडचिरोली, उस्मानाबाद, वाशिम, धुळे, जळगांव, औरंगाबाद, नांदेड व बीड.
- १६) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, नंदुरबार, गडचिरोली, उस्मानाबाद, वाशिम, धुळे, जळगांव, औरंगाबाद, नांदेड व बीड
- १७) संचालक- १ व २, आरोग्य सेवा, आरोग्य सेवा आयुक्तालय, मुंबई / पुणे.
- १८) अतिरिक्त संचालक (आरोग्य सेवा), राज्य कुटुंब कल्याण कार्यालय, पुणे.
- १९) राज्य प्रकल्प संचालक, महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषद, चर्नी रोड, मुंबई
- २०) शिक्षण संचालक (प्राथमिक/माध्यमिक व उच्च माध्यमिक), महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- २१) अध्यक्ष, माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- २२) सर्व सह संचालक (आरोग्य सेवा आयुक्तालया मार्फत)
- २३) जिल्हा शल्यचिकित्सक, जिल्हा रुग्णालय, नंदुरबार, गडचिरोली, उस्मानाबाद, वाशिम, धुळे, जळगांव, औरंगाबाद, नांदेड व बीड.
- २४) प्राचार्य, जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, नंदुरबार, गडचिरोली, उस्मानाबाद, वाशिम, धुळे, जळगांव, औरंगाबाद, नांदेड व बीड.
- २५) जिल्हा शिक्षण अधिकारी (प्राथमिक/ माध्यमिक), जिल्हा परिषद, नंदुरबार, गडचिरोली, उस्मानाबाद, वाशिम, धुळे, जळगांव, औरंगाबाद, नांदेड व बीड.
- २६) जिल्हा एकात्मिक बाल विकास प्रकल्प अधिकारी, जिल्हा परिषद, नंदुरबार, गडचिरोली, उस्मानाबाद, वाशिम, धुळे, जळगांव, औरंगाबाद, नांदेड व बीड.
- २७) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद, नंदुरबार, गडचिरोली, उस्मानाबाद, वाशिम, धुळे, जळगांव, औरंगाबाद, नांदेड व बीड
- २८) सर्व सहसचिव/उपसचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग.
- २९) उप संचालक, सर्व मंडळ कार्यालये.
- ३०) निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
- ३१) निवडनस्ती (आरोग्य-७)